

***Microsomacanthus tuvensis* Spasskaya et Spasskii, 1961 (Cestoda, Hymenolepididae) po raz pierwszy notowany w Polsce¹**

First record of *Microsomacanthus tuvensis* Spasskaya et Spasskii, 1961 (Cestoda, Hymenolepididae) in Poland

Katarzyna Królaczyk¹, Katarzyna M. Kavetska¹, Vadim V. Korniyushin², Elżbieta Kalisińska³

¹ Katedra Zoologii, Wydział Biotechnologii i Hodowli Zwierząt, Zachodniopomorski Uniwersytet Technologiczny, ul. Judyma 20, 71-466 Szczecin

² Schmalhausen Institute of Zoology of National Academy of Sciences of Ukraine, 15 Bogdan Khmelnytskyi Street, Kyiv 01601, Ukraine

³ Katedra i Zakład Biologii i Parazytologii Medycznej, Pomorska Akademia Medyczna, al. Powstańców Wlkp. 72, 70-111 Szczecin

ABSTRACT. During standard parasitological studies of the tufted duck *Aythya fuligula*, obtained from fishermen from West Pomerania in December 2007, three cestode specimens were found in the jejunum of one male host. They were determined as *Microsomacanthus tuvensis* (Spasskaya et Spasskii, 1961) on the basis of the cirrus's and cirrus sac's size and vagina's shape. This is the first record of this species in Poland.

Key words: *Aythya fuligula*, *Microsomacanthus tuvensis*, Poland

Wstęp

Czernica *Aythya fuligula* należy do grążyc (*Aythya*), które są jednym z plemion blaszkodziobych (*Anseriformes*). Grążycy stanowią ciekawą grupę ptaków ze względu na swoją ekologię i wodno-błotne środowisko życia. W trakcie podejmowanych wędrówek mają kontakt z żywicielami pośrednimi wielu pasożytów, żywiąc się drobnymi bezkręgowcami z domieszką roślin [1]. Badania helmintofauny grążyc były podejmowane tylko na niektórych terenach Polski, a ich wyniki są nadal bardzo fragmentaryczne. Kompleksowe badania cestodofauny grążyc w północno-zachodniej Polsce prowadzone są dopiero od jesieni 2007 roku. Badania te już dzisiaj umożliwiły stwierdzenie kilku gatunków tasiemców nienotowanych dotychczas na terenie Polski [2].

Rodzaj *Microsomacanthus* Lopez-Neyra, 1942 obejmuje gatunki tasiemców zasiedlające jelito cienkie (czcze i biodrowe) wielu gatunków ptaków środowisk wodno-błotnych. W Polsce stwierdzono dotąd 15 spośród 38 znanych w Europie gatunków z tego rodzaju [3].

Gatunek *Microsomacanthus tuvensis* Spasskaya et Spasskii, 1961 został opisany jako pasożyt jelita cienkiego ptaków wodnych Kameczatki, Kazachstanu i Tuwy u *Aythya fuligula*, *A. nyroca*, *Anas falcata* oraz *Bucephala clangula* [4]. W Europie stwierdzony był na Słowacji u *Aythya fuligula* [5–7].

Materiał i metody

Materiał badawczy stanowiły trzy tasiemce wyizolowane z przewodu pokarmowego jednego doro-

¹Praca prezentowana w trakcie XVIII Wrocławskiej Konferencji Parazytologicznej „Różnorodność oddziaływania układów pasożyt-żywicieli w środowisku”; Wrocław-Karpacz, 21-23 maja 2009 r.

słego samca czernicy spośród 68 zbadanych osobników, pozyskanych od rybaków z okolic Szczecina. Wśród badanych ptaków znajdowało się 60 samców (w tym tylko jeden młody) oraz 8 dorosłych samic. Wyizolowane pasożyty utrwalono, a następnie prześwietlono przy użyciu płynu Faura.

Wyniki i ich omówienie

W jelicie czczym dorosłego samca stwierdzono trzy osobniki tasiemca, które na podstawie cech morfologicznych oznaczono jako *Microsomacanthus tuvensis* Spasskaya et Spasskii, 1961. Jest to pierwsze stwierdzenie tego gatunku w Polsce. Wyniki pomiarów wybranych struktur ciała tasiemca, na podstawie których oznaczono gatunek, przedstawiono w Tabeli 1.

Strobila. Strobila tasiemców składa się z członów kraspedotycznych. Jej długość bez skoleksa wynosi ok. 6,56 mm. Szerokość członów waha się od 25,47 do 163,97 μm , a ich długość od 185,74 do 378,47 μm . Skoleks tego gatunku tasiemca jest w kształcie trójkątnym, a w nim występują cztery przysawki. Ryjek opatrzone w 10 haków typu *diorchis* [4].

Męski układ rozrodczy. Wymiary członów męskich, wynoszą 21,55–28,78×198,27–203,01 μm . W każdym członie znajdują się trzy kuliste jądra leżące w jednej linii. Torebka cirrusa jest długa (ok. 120 μm), ciągnie się za połowę członu. Cirrus ma wymiary 77,38–139,66×11,51–16,18 μm i jest wąski. Powierzchnia cirrusa pokryta jest kolcami szerokimi u nasady, zagiętymi ku tyłowi (Rys. 1).

Żeński układ rozrodczy. Widoczna jest poskręcana pochwa. Pozostałe struktury układu rozrodczego żeńskiego niewidoczne w przygotowanym preparacie.

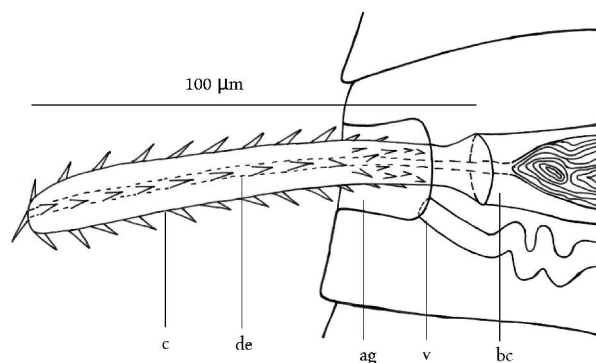
Podsumowanie

Pomiary morfometryczne męskiego układu roz-

Tabela 1. Charakterystyka morfometryczna *Microsomacanthus tuvensis* (μm)

Table 1. Morphological characteristic of *Microsomacanthus tuvensis* (μm)

Struktura/Character	<i>Microsomacanthus tuvensis</i> [3]	Materiał własny/own material
Człon męski/Male proglottid	–	21,55–28,78×198,27–203,01
Bursa cirrusa (długość)/Cirrus sac (length)	182–229	111,52–122,21
Cirrus (długość)/Cirrus length	120	77,38–139,66
Cirrus (średnica)/Cirrus diameter	11–13	11,51–16,18
Kolce cirrusa (długość)/Cirrus spines length	6–8	4,71–8,02

Rys. 1. *Microsomacanthus tuvensis* Spasskaya et Spasskii, 1961

ag – zatoka płciowa, bc – bursa cirrusa, c – cirrus, de – przewód wyprowadzający, v – pochwa

Fig. 1. *Microsomacanthus tuvensis* Spasskaya et Spasskii, 1961

ag – genital atrium, bc – cirrus sac, c – cirrus, de – ejaculatory duct, v – vagina

rodzkiego omawianego tasiemca oraz gatunek żywicielski pozwalają zaliczyć go do gatunku *Microsomacanthus tuvensis* Spasskaya et Spasskii, 1961. Brak informacji na temat występowania *M. tuvensis* u ptaków w źródłach zawierających dane o tasiemcach kręgowców w Polsce sugeruje, że niniejsze doniesienie jest pierwszym stwierdzeniem tego pasożyta w faunie Polski.

Literatura

- [1] Ferens B., Wasilewski J. 1977. Fauna słodkowodna Polski. Ptaki (Aves). Zeszyt 3. PWN, Warszawa-Poznań.
- [2] Królaczyk K., Kavetska K. M., Korniyushin V. V. 2008. *Aythya fuligula* – nowy żywiciel dla tasiemca *Retinometra pittalugai* Lopez-Neyra, 1932 (Cestoda, Hymenolepididae) po raz pierwszy notowanego w Polsce. *Wiadomości Parazytologiczne* 54: 335-337.

- [3] Pojmańska T., Niewiadomska K., Okulewicz A. 2007. Pasożytnicze helminty Polski. Gatunki, żywicieli, białe plamy. Polskie Towarzystwo Parazytologiczne, Warszawa.
- [4] Spasskaya L. P. 1966. Gimenołepididy. W: *Cestody ptic SSSR*. Nauka, Moskwa: 393-395.
- [5] Macko J. K., Birova V. 1983. New data on less known cestodes (Hymenolepididae) of ducks of the genus *Aythya*. *Helminthologia* 20: 241-250.
- [6] Macko J. K., Birova V. 1985. Natural focuses of domestic ducks helminthoses in Slovakia. *Pol'nohospodárstvo* 31: 77-87.
- [7] Fauna Europaea Database <http://www.faunaeur.org>.

Wpłynęło 13 września 2009

Zaakceptowano 23 listopada 2009